

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-17/08/MSK

Warszawa, dn. 16 grudnia 2008 r.

DECYZJA Nr RWA-59/2008

Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Dorocie Rotowskiej i Tomaszowi Rotowskiemu, prowadzącym niepubliczną placówkę o nazwie Przedszkole Niepubliczne „Montesorri” z siedzibą w Warszawie, **uznaje się**, że działanie w/w przedsiębiorców polegające na stosowaniu postanowienia zawartego we wzorcu umownym o nazwie „Umowa Nr /P/2007” o treści: „(...) Prowadzący zastrzega sobie możliwość naliczania odsetek umownych w wysokości 1 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki” (§ 8 pkt 4 wzorca umowy) **stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 lipca 2008 r.**

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Warszawie w ramach zaplanowanego badania wzorców umów, stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność polegającą na świadczeniu usług przedszkolnych, przeprowadził postępowanie wyjaśniające (sygn. RWA-402-1/08/MSK) mające na celu kontrolę wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność w formie niepublicznych przedszkoli mających siedzibę na terenie objętym właściwością miejscową Delegatury.

W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu wystąpił min. do Niepublicznego Przedszkola „Montessori” z siedzibą w Warszawie o przesłanie wszelkich wzorców umownych stosowanych przez przedmiotową placówkę w obrocie z klientami – rodzicami/opiekunami dzieci korzystających z usług placówki. W odpowiedzi na wezwanie Prezesa UOKiK Przedsiębiorcy - Dorota Rotowska i Tomasz Rotowski prowadzący niepubliczną placówkę o nazwie Przedszkole Niepubliczne „Montessori” z siedzibą w Warszawie (dalej zwani: Przedszkole lub Przedsiębiorcy) przedstawili m.in. wzór „Umowy Nr /P/2007” zawieranej z rodzicem/opiekunem dziecka.

Analiza przedmiotowej umowy wykazała, iż Przedsiębiorcy w stosunkach z konsumentami posługują się wzorcem umownym zawierającym w swojej treści niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego, uznane prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: rejestr niedozwolonych klauzul umownych).

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2008 r. wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem, iż stosowanie przez Dorotę Rotowską i Tomasza Rotowskiego prowadzących niepubliczną placówkę o nazwie Przedszkole Niepubliczne „Montessori” z siedzibą w Warszawie postanowienia zawartego we wzorcu umownym o nazwie „Umowa Nr /P/2007” o treści: „(...) Prowadzący zastrzega sobie możliwość naliczania odsetek umownych w wysokości 1 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki” (§ 8 pkt 4 wzorca umowy) stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zawiadamiając Przedsiębiorców o wszczęciu przedmiotowego postępowania, Prezes UOKiK w Warszawie wezwał ich również do ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu tego postępowania oraz do przekazania wskazanych w piśmie dokumentów i informacji.

Pismem, które wpłynęło do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 20 maja 2008 r., Przedsiębiorcy przekazali żądane informacje i dokumenty oraz poinformowali, że uznają postawiony przez Prezesa UOKiK zarzut i w związku z tym odstępują od stosowania niedozwolonego postanowienia umownego. Dalszych informacji niezbędnych dla oceny sprawy Przedszkole udzieliło w piśmie z dnia 14 września 2008 r.

Pismem z dnia 12 października 2008 r. Przedsiębiorcy zostali zawiadomieni o zamknięciu postępowania dowodowego oraz możliwości zapoznania się z aktami sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie.

Mimo stosownego zawiadomienia, strony niniejszego postępowania nie skorzystały z uprawnień do zapoznania się z całością akt sprawy.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje

Dorota Rotowska i Tomasz Rotowski na podstawie wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Miasto Stołeczne Warszawa prowadzą Przedszkole Niepubliczne o nazwie „Montessori” z siedzibą w Warszawie. Dorota Rotowska i Tomasz Rotowski są założycielami i organizatorami przedszkola w rozumieniu art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.), zgodnie z którym osoby prawne i fizyczne mogą zakładać szkoły i placówki niepubliczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązującą do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek.

Przedsiębiorcy w stosunkach z konsumentami posługują się wzorcem umownym w rozumieniu art. 384 Kodeksu cywilnego (dalej: k.c.) zatytułowanym „*Umowa Nr /P/2007*”.

Po przeprowadzeniu analizy tego wzorca Prezes Urzędu ustalił, iż w jego treści znajduje się postanowienie o treści zbieżnej z treścią postanowień wpisanych już do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

W § 8 ust. 4 wzorca umowy stosowanego przez Przedszkole znajduje się postanowienie o treści: „*(...) Prowadzący zastrzega sobie możliwość naliczania odsetek umownych w wysokości 1 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki*”.

W rejestrze niedozwolonych klauzul umownych znajdują się następujące postanowienia:

1. „*Za opóźnienie w płatności raty doliczane są odsetki umowne w wysokości 0,5 % raty za każdy dzień zwłoki*” - postanowienie uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 1 marca 2007 r. (Sygn. akt XVII AmC 12/06) i wpisane do rejestru pod nr 1187;
2. „*(...) W przypadku zwłoki w zapłacie II raty naliczane będą odsetki w wysokości 1% za każdy dzień zwłoki*” - postanowienie uznane za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 marca 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 21/05) i wpisane do rejestru pod nr 970;

Przedsiębiorcy ustosunkowując się pismem, które wpłynęło do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 20 maja 2008 r., do sformułowanego przez Prezesa Urzędu zarzutu podnieśli, iż w całości zgadzają się z postawionym zarzutem i odstępują od stosowania niedozwolonego postanowienia umownego. Na dowód powyższego Przedsiębiorcy przekazali nowo opracowany wzór umowy i aneks do umowy. Z przedstawionego wzorca umownego i aneksu do umowy wynika, iż Przedsiębiorcy zmienili zakwestionowany § 8 ust. 4 wzorca umowy, który otrzymał nowe brzmienie: „*Prowadzący zastrzega sobie możliwość naliczania odsetek umownych, w wysokości maksymalnej określonej zgodnie z art. 359 § 2¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, od należnej opłaty, w przeliczeniu na każdy dzień zwłoki.*”

Pismem z dnia 14 września 2008 r. Przedsiębiorcy złożyli dalsze wyjaśnienia w sprawie. Wskazali, iż nowo opracowany wzór umowy został wprowadzony do obrotu konsumenckiego w dniu 5 maja 2008 r. i jednocześnie z dniem 30 czerwca Przedsiębiorcy zakończyli aneksowanie umów.

Przeprowadzona przez Delegaturę UOKiK w Warszawie analiza nowoopracowanego przez Przedsiębiorców wzorca umowy wykazała, iż nie zawiera on już w swojej treści postanowienia wskazanego w sentencji niniejszej decyzji.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje

Postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, podobnie jak każde inne postępowanie administracyjne, toczy się z udziałem osób mających przymiot strony. Zgodnie z art. 101 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stroną postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie.

W przedmiotowej sprawie stronami, wobec których zostało wszczęte postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, są Dorota Rotowska i Tomasz Rotowski prowadzący Przedszkole Niepubliczne o nazwie „Montessori” z siedzibą w Warszawie.

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095), oraz: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej; b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu; c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji; d) związek przedsiębiorców (...). Zgodnie zaś z art. 4 ust. 1 w zw. z art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorcą w jej rozumieniu jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą tj. jest zarobkową działalnością wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Prezes Urzędu zważył, iż - na podstawie wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Miasto Stołeczne Warszawa - Dorota Rotowska i Tomasz Rotowski prowadzą Przedszkole Niepubliczne o nazwie „Montessori” z siedzibą w Warszawie. W ocenie Prezesa Urzędu, działalność taką cechuje profesjonalny charakter. Jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania co wskazuje na jej zarobkowy charakter. Co więcej, jest działaniem wykonywanym na własny rachunek osób prowadzących placówkę tj. Doroty Rotowskiej i Tomasza Rotowskiego. Poddając dalszej analizie działalność ww. osób w przedmiotowym zakresie należy wskazać, iż jej zorganizowany i ciągły charakter nie wywołują wątpliwości. Tym samym - w ocenie Prezesa Urzędu - przesądza to, iż świadczenie odpłatnych usług wychowania i edukacji przedszkolnej

przez Dorotę Rotowską i Tomasza Rotowskiego spełnia przesłanki uznania tej działalności za działalność gospodarczą w rozumieniu przepisu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, zgodnie, z którym działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność usługowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. To z kolei umożliwia uznanie za Dorotę Rotowskiej i Tomasza Rotowskiego za przedsiębiorców w rozumieniu przepisów powołanej ustawy. Stosownie do przepisu art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przedsiębiorcą jest bowiem osoba fizyczna wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nie ma natomiast - dla takiej oceny - znaczenia to, czy przedsiębiorca jest wpisany do rejestru przedsiębiorców tj. do Ewidencji Działalności Gospodarczej. Mogą bowiem faktycznie wykonywać działalność gospodarczą takie podmioty, które takiego wpisu nie dokonały. W związku z tym podlegają przepisom ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 r., sygn. akt. III SK 16/07).

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, *„zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”*, przez które stosownie do definicji zawartej w art. 24 ust. 2 rozumie się *„godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy”*.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, ale także zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. (por. *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Komentarz*, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejki, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s. 117-118). Przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w większości mają charakter procesowy. Materialnoprawne przesłanki, istotne z punktu widzenia wydania decyzji, znajdują się w innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktach prawa powszechnie obowiązującego. Prezes Urzędu oceniając zachowanie Przedsiębiorcy pod kątem ewentualnego naruszenia przepisów zakazujących stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, musi zatem co do zasady stosować inne akty prawa powszechnie obowiązującego i na ich podstawie stwierdzić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne.

Jak wyżej wspomniano, art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów definiuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jako godzące w nie bezprawne zachowanie przedsiębiorcy. Jednocześnie artykuł ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesów konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, mianowicie zaistnieć musi - po pierwsze - bezprawne działanie przedsiębiorcy, które - po drugie - narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Jak wskazano powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy co do zasady wynika z naruszenia innych przepisów powszechnie obowiązujących, niemniej należy wskazać, iż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w jednym przypadku identyfikuje wprost określone działanie jako bezprawne, a mianowicie działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Jak wskazał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII Ama 51/03), w oparciu o art. 24 ust. 2 można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. A zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Należy bowiem podnieść, iż stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest prawnie zakazane. Prawomocny wyrok tego Sądu, wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru klauzul abuzywnych skutek wobec osób trzecich (art. 479⁴³ k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. *„Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes”* (H. Ciepła w: *„Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.”* T. II, wydanie 3, s. 249). Przepis art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. *Lege non distigente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów od chwili wpisania klauzuli do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt. III SZP 3/06 Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, iż *„stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe*

interesy konsumentów”. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonych wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, iż klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame w treści, nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażen, zmiana szyku zdania, czy zastosowanie synonimów nie eliminuje bowiem abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia. By zaistniała możliwość uznania dwóch postanowień za tożsame wystarczy, by hipoteza zapisu kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. *„Nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame”* (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt XVII Ama 46/04).

W § 8 ust. 4 wzorca umowy stosowanego przez Przedszkole znajduje się postanowienie o treści: *„(...) Prowadzący zastrzega sobie możliwość naliczania odsetek umownych w wysokości 1 % należnej kwoty za każdy dzień zwłoki”*.

Z analizy rejestru klauzul abuzywnych wynika, że zostało do niego wpisanych co najmniej kilka klauzul dotyczących wysokości odsetek zastrzeżonych przez przedsiębiorcę na rzecz konsumenta.

W wyroku z dnia 6 marca 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 21/05) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„(...) W przypadku zwłoki w zapłacie II raty naliczane będą odsetki w wysokości 1% za każdy dzień zwłoki”* (wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 970). W powołanym wyroku Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, iż postanowienie to narusza art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego ze względu na rażąco wygórowaną wysokość odsetek. Sąd zważył, iż odsetki w wysokości 1 % za każdy dzień zwłoki są niewspółmiernie wysokie do ewentualnej poniesionej przez pozwanego szkody a także nieuzasadnione rozmiarem ryzyka gospodarczego istniejącego w sytuacji, której dotyczy to postanowienie.

Z kolei wyrokiem z dnia 1 marca 2007 r. (Sygn. akt XVII AmC 12/06) Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Za opóźnienie w płatności raty doliczane są odsetki umowne w wysokości 0,5 % raty za każdy dzień zwłoki”* (wpisane do rejestru pod nr 1187). W uzasadnieniu przedmiotowego wyroku Sąd podkreślił, że - zgodnie z art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego - niedozwolone są postanowienia umowne, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Taki charakter mają zdaniem Sądu postanowienia ustalające odsetki w wysokości 0,5 % raty za każdy dzień zwłoki, które są rażąco wygórowane.

W opinii Prezesa Urzędu, tożsamość porównywalnych klauzul tj. klauzuli stosowanej przez Przedszkole i powyżej wymienionych klauzul wpisanych do rejestru jest oczywista. Wszystkie przewidują rażąco wygórowane odsetki umowne. Kwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienie zawiera się w hipotezie przytoczonych klauzul niedozwolonych - obciąża konsumenta odsetkami w wysokości 1 % za każdy dzień zwłoki, a więc ustalonymi

na takim samym poziomie jak w wskazanych powyżej klauzulach, wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone.

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu uznał, że kwestionowane postanowienie § 8 ust. 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Montessori” - pomimo, że nie jest literalnie identyczne z zapisami przytoczonych postanowień wpisanych do rejestru klauzul abuzywnych, wywiera takie same jak one skutki dla konsumenta. Postanowienia stosowane przez Przedszkole oraz zapisy uznane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienia umowne są tożsame w swojej treści i skutkach prawnych, bowiem przyznają Przedsiębiorcy prawo do pobierania rażąco wygórowanych odsetek - w przypadku zwłoki w płatności należnych opłat za usługi Przedsiębiorcy. Należy przy tym dodać i podkreślić, iż przytoczone wyżej postanowienia, będące przedmiotem oceny Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dotyczyły również usług o charakterze edukacyjnym – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie.

Uznanie, iż postanowienie umowne stosowane w obrocie konsumenckim przez przedsiębiorcę są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone przesądza o bezprawności tego działania. Jak wskazano bowiem powyżej, art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje samoistną przesłankę bezprawności działań polegających na stosowaniu przez przedsiębiorcę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Dla stwierdzenia przez Prezesa Urzędu stosowania przez przedsiębiorcę praktyki, określonej w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest także wykazanie, że w wyniku jej stosowania przez przedsiębiorcę naruszony został zbiorowy interes konsumentów. Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywistym jest bowiem, iż działanie Przedsiębiorców jest skierowane do nieoznaczonego kręgu odbiorców – dotyczy wszystkich potencjalnych konsumentów zawierających z Niepublicznym Przedszkolem „Montessori” umowy o świadczenie usług przedszkolnych. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż kwestionowane przez Prezesa Urzędu działanie Przedszkola narusza zbiorowy interes konsumentów.

Wykazanie, iż działanie Niepublicznego Przedszkola „Montessori” ma charakter bezprawny i narusza zbiorowy interes konsumentów, przesądza, iż działanie to ma charakter praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku prowadzonego postępowania administracyjnego Przedsiębiorcy wskazali, iż podjęli działania zapobiegające stwierdzonemu naruszeniu poprzez opracowanie nowego wzorca umowy i zmianę dotychczasowych umów. Przedsiębiorcy zmienili zakwestionowany

§ 8 ust. 4 wzorca umowy, który otrzymał nowe brzmienie: „*Prowadzący zastrzega sobie możliwość naliczania odsetek umownych, w wysokości maksymalnej określonej zgodnie z art. 359 § 2¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, od należnej opłaty, w przeliczeniu na każdy dzień zwłoki.*” Nowy wzorzec umowy, niezawierający postanowienia wskazanego w sentencji niniejszej decyzji, został wprowadzony do obrotu z dniem 5 maja 2008 r. Jednocześnie Przedsiębiorcy z dniem 30 czerwca 2008 r. zakończyli aneksowanie umów już zawartych.

Przepis art. 27 ust. 2 ww. ustawy stanowi, iż w przypadku, gdy przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdza zaniechanie jej stosowania.

Dla uznania, iż Przedszkole zaniechało stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu niedozwolonego postanowienia umownego, koniecznym jest wykazanie, iż umożliwiło ono konsumentom, którzy zawarli umowy na podstawie wzorca zawierającego klauzule niedozwolone, podpisanie aneksu wprowadzającego w miejsce tych klauzul zapisy zgodne z prawem, a tym samym zmianę obowiązującego wzorca umowy na niezawierający postanowień naruszających prawa i interesy konsumentów. Dopiero udowodnienie, że Przedsiębiorca zapewnił konsumentom możliwość usunięcia niedozwolonych zapisów, bądź ich zastąpienia postanowieniami zgodnymi z prawem lub też faktu wygaśnięcia umów zawierających klauzule abuzywne, pozwoliłoby na stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Zgromadzony materiał dowodowy w niniejszej sprawie daje podstawy do takiego stwierdzenia. Przedszkole od dnia 5 maja 2008 r. zaczęło wykorzystywać nowy wzór umowy przy zawieraniu umów z konsumentami, a w dniu 30 czerwca 2008 r. zakończyło proces aneksowania umów. Zatem wobec faktu wprowadzenia do obrotu nowo opracowanego wzorca umowy niezawierającego niedozwolonej klauzuli jak i faktu wyeliminowania z umów już obowiązujących klauzul abuzywnych za uzasadnione stało się uznanie na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzenie zaniechania jej stosowania z dniem 1 lipca 2008 r.

Wobec stwierdzenia stosowania w niniejszej decyzji przez Dorotę Rotowską i Tomasza Rotowskiego praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, należy zauważyć, że w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewidziana została możliwość nałożenia przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę stosującego taką praktykę kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego przez tego przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara ta ma charakter fakultatywny, co oznacza, iż o celowości jej nałożenia Prezes Urzędu rozstrzyga każdorazowo biorąc pod uwagę okoliczności naruszenia przepisów ustawy.

W przedmiotowej sprawie Prezes Urzędu uznał za zasadne odstąpienie od nałożenia kary. Podejmując taką decyzję Prezes Urzędu wziął pod uwagę następujące okoliczności. Zachowanie przedsiębiorców Doroty Rotowskiej i Tomasza Rotowskiego nie było działaniem umyślnym i wynikało z braku świadomości stosowania w wykorzystywanym wzorcu umownym klauzuli abuzywnej wpisanej do rejestru. Naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez tych przedsiębiorców miało miejsce po raz pierwszy.

Ponadto, odstępując od wymierzenia kary, Prezes Urzędu wziął także pod uwagę ograniczony zakres działania przedsiębiorców i aktywne współdziałanie Przedsiębiorców z Prezesem UOKiK w trakcie postępowania, w szczególności dostarczanie wyczerpujących wyjaśnień w terminach wyznaczonych przez Prezesa Urzędu. Przy tym należy wskazać, iż Przedsiębiorcy po uzyskaniu od Prezesa Urzędu informacji o podejrzeniu stosowania przez nich we wzorcu umownych postanowień wpisanych do rejestru niezwłocznie podjęli działania umożliwiające stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki.

Biorąc pod uwagę powyższe – w ocenie Prezesa Urzędu – mimo nienałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przedsiębiorca ten nie dopuści się w przyszłości stosowania analogicznych praktyk. Zdaniem Prezesa Urzędu, sam fakt wydania przedmiotowej decyzji odniesie wystarczający skutek wychowawczy na przyszłość.

W związku z powyższym, orzeka się jak w sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Otrzymują:

Pani Dorota Rotowska

prowadząca Przedszkole Niepubliczne „Montessori”

ul. Prawnicza 60

02 - 495 Warszawa

Pan Tomasz Rotowski

prowadzący Przedszkole Niepubliczne „Montessori”

ul. Prawnicza 60
02 - 495 Warszawa